KÜTAHYA İLİNDE DOĞUM ve SÜNNET YATAĞI HAZIRLAMA GELENEĞİ

Birnaz ER

ÖZ

Anadolu kültürüne baktığımızda her bölgenin kendisine özgü olan kültürel uygulamaları ve inanışları bulunmaktadır. Günümüzde Kütahya ilinde sürdürülmekte olan doğum ve sünnet yatağı geleneği ise bu zengin kültürü oluşturan bir halka niteliğindedir. Kütahya ilinde doğum sonrasında gerçekleştirilen bu geleneklerden doğum yatağı geleneği, kız veya erkek çocuk ayrımı yapılmadan ailedeki birey sayısının, gücün ve dayanışmanın artmasını kutlamak, akraba ve dostlara bunu müjdeleyerek haber vermek amacıyla hazırlanırken, sünnet yatağı geleneği ise hem dini bir gerekliliği yerine getirmek hem de bu süreci yakın çevresiyle kutlamak amacıyla gerçekleştirilmektedir. Birbirinden renkli el işlemeleri, nakışlı, sim sarmalı yatak takımları tülbentler, bohçalar, çarşaflar, karyola etekleri, masa örtüleri gibi birbirinden güzel el sanatı örneklerinin sandıklardan çıkarılarak bir araya getirilmesiyle süslenen, doğum ve sünnet yatağı gerçek bir el sanatı ürünüdür. Bu çalışmada, günümüzde Kütahya ilinde devam ettirilen doğum ve sünnet yatağı hazırlama geleneği ve el sanatları örnekleri hakkında bilgiler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kütahya, El Sanatları, Somut Olmayan Kültürel Miras, Doğum Sonrası Gelenekler, Doğum ve Sünnet Yatağı.

THE TRADITION OF BIRTH AND CIRCUMCISION BED IN KUTAHYA CITY

ABSTRACT

The best way to protect the Turkish Culture is to live with it, thus the culture will be pass on to future generations accurately. In Anatolian culture every district has its own beliefs and cultural applications. The tradition of birth and circumcision bed in Kutahya city as a part of the Anatolian culture is prepared for both girls and boys. While birth bad tradition symbolizes power, solidarity, multiplication and it also aims to inform their relatives about birth; the circumcision bed is implemented for both to fulfill a religious necessity and to celebrate this period with their relatives. In Kutahya city birth and circumcision bed is ornamented with different color of embroideries, which are kept in dowry chests, such as beddings, tablecloths, bohcas, bed sheets, cot-skirts, and tablecloths. In this research, birth and circumcision bed tradition which is implemented in Kutahya nowadays and also hand craft examples which are used to ornament bed will be introduced.

Keywords: Kutahya, Hand Crafts, Intangible Cultural Heritage, Traditions after the Birth, Birth and Circumcision Bed

Giriş

Sayısız uygarlığa ev sahipliği yapan Anadolu'da büyük bir kültür çeşitliliği bulunmaktadır. Bir halkın dili, gelenekleri, duyguları, inançları, o halkın kültürünü oluşturmaktadır. Halk kültürü, geçmişle gelecek arasında köprü kurarak geleceğin şekillenmesine katkı sağlamaktadır. Halk kültürü, toplumları ortak bir inanç, ortak bir durum içerisinde bir araya getirerek, birleştirici etkisi de göstermektedir. Bu sayede insanlarda toplum bilinci ortaya çıkmaktadır. Türk halk kültürü, Anadolu'da geleneksel yaşamı sürdüren toplulukların yüzyıllar boyunca beğenileriyle oluşturup yaşattıkları kültürün ortak adıdır. Bu kültür halkın duygu, düşünce ve günümüze gelmiş, toplum, insan ve doğa gerçeğiyle şekillenmiştir (Artun, 2000). Günümüz olanakları göz önüne alındığında halk kültürünün, bir hareketlik içinde olduğu görülmektedir. Teknolojinin üst boyutta olmasıyla birlikte sosyal medyanın etkin kullanılması, endüstrileşme, göç ve şehirleşme, iletişim araçlarının farklılaşması halk kültüründe değişimlere ve gerilemelere neden olmuştur. Halk kültürünün bu değişimler karşısında varlığının sürdürülmesi kapsamında, UNESCO'nun 32. Genel Konferansı'nda 17 Ekim 2003 tarihinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın (SOKÜM) Korunması Sözleşmesi kabul edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti' de bu sözleşmeye 2006'da resmen taraf olmuştur (Evcin 2013).

Somut olmayan kültürel miras; toplulukların, grupların ve bireylerin kültürel uygulamalarını, temsillerini, anlatımlarını, bilgilerini, becerilerini ve bunlara ilişkin araçları, gereçleri ve kültürel mekânları içermektedir (Evcin 2010 ve SOKÜMK TB 2011: 12). Somut Olmayan Kültürel Mirasın (SOKÜM) Korunması Sözleşmesi, bir toplumun kendi kültürel kimliğinin bir parçası olarak gördüğü ve kuşaktan kuşağa aktarmak suretiyle günümüze kadar getirdiği somut olmayan kültürel miraslarını korumasına ve gelecek kuşaklara aktarmasına katkı sağlayacak yol, yöntem ve imkânları tanımlamaktadır. Bu sözleşme ile oluşacak ulusal envanterler, somut olmayan kültürel miras unsurlarının ulusal, İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi ve Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Miras Listesi ise, hem ulusal hem de uluslararası süreçlerde sözleşmede tanımlanan mirasların nasıl korunması gerektiğini biçimlendirmekle, öteden beri hemen her toplumda dile getirilen kültürümüz ölüyor şeklindeki yakınmalara da bir anlamda cevap vermektedir (Oğuz 2009).

Türk toplumundaki doğumdan başlayıp ölüme kadarki süreçte gerçekleşen ritüeller somut olmayan kültürel miras kapsamındadır. Bu nedenle doğum sonrası gerçekleştirilen kutlamalar gibi sünnet geleneği de, toplumsal uygulamalar ve şölenler kapsamında yaşamın dönüm noktaları (doğum, sünnet, askerlik uygulamaları, düğün, ölüm ritüelleri vb.) olan kutlama gelenekleri arasındadır. Doğum, hayatın devamlılığını, çoğalmayı, kök salmayı simgelemektedir. Doğum,

ailenin büyümesini, gücü, dayanışmayı simgelediği gibi kadının aile ve toplum içindeki yerini de güçlendirmektedir. Anadolu'da doğum ile ilgili olan gelenekler, doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası geleneklerdir.

Kütahya ilinde hamile kadının doğumunun gerçekleşmesinden sonra, yeni doğmuş bebeğin doğumunu duyurmak, akraba ve dostlarını kutlamaya çağırmak adına doğum yatağı hazırlanmaktadır. Erkek çocuğun doğumdan sonraki bir diğer kutlaması olan sünneti için de sünnet töreni yapılmaktadır. Bu kapsamda hazırlanan sünnet yatağı geleneği doğum yatağı hazırlama geleneği ile aynı şekilde uygulanmaktadır. Sünnet geleneği, Müslümanlarda Hz. Peygamberin yapılmasını istediği için sünnet olarak adlandırılan, çeşitli toplumlarda yaygın olarak uygulanan dini-kültürel bir ritüel biçiminde uygulanmış, aynı zamanda tedavi edici ve hastalık önleyici yönüyle modern tıpta yerini almış cerrahi bir girişimdir (Yıldırım 2011).

Türkçede erkek cinsel organının ucundaki derinin kesilmesi işlemine "sünnet" denilmesinin sebebi, dini kökenli bir davranış biçimi olduğunun düşünülmesinden kaynaklanmaktadır. Ülkemizde sünnet uygulaması, dini bir geleneğin yerine getirilmesi yanında sosyal statü göstergesi olarak da kullanılır (Kırımlı vd. 1983). Sünnet geleneği dinsel ve törensel etkinlikler içerisinde en yaygın olanıdır. Bu gelenek, ülkemizde aileler arasında yapılmasından gurur duyulan manevi bir mutluluk kaynağıdır. Sünnet dönemi erkek çocuklar için sosyal ve cinsel bir kimliğin oluşmasına katkı sağlayan, çocuğa arkadaşları arasında statü kazandıran ve onu yetişkinlik dönemine geçişini sağlayan dinsel bir törendir. Sünnet dönemleri genellikle çocuğun utanmadığı ve uygulanan geleneklerin hatırladığı yedi yaş dönemidir. Ancak kesin bir yaş sınırlaması yoktur. Sünnet, ailenin ekonomik durumuna göre, ya konukların çağırıldığı yemekli, eğlenceli, ya da mevlitli bir düğün ile yapılır (Pala ve Erdoğdu 2007).

Halk kültürünü genç kuşaklara tanıtarak geleceğe aktarma arzusu, el sanatlarının önemini ortaya çıkarmıştır. Halk kültürünün maddi boyutunu oluşturan el sanatları değerlerin yaşatılması ve korunması kapsamında da ürünler ortaya çıkarmaktadır. El sanatları, toplumlar arası diyalogların oluşturulması, benzerliklerin ortaya çıkması ve bunların korunması konusunda önemli taşımaktadır. El sanatları ürünü olarak ortaya çıkan geleneksel dokumalar ve işlemeler halk kültürünün öğesi olarak kullanılmaktadır. Bazı yörelerde özellikle sünnet, düğün ve çeşitli özel günlerde süsleme olarak bu materyallerden yararlanılmaktadır. Bu yörelerden biri de Kütahya'dır. Kütahya ili halk kültürünü koruyan ve yaşatan bir ildir ve el sanatları yönünden de oldukça zengindir. İlde halk kültürüne uygun yöntemlerle devam ettirilen sünnet yatağı hazırlama geleneğinde, birbirinden güzel el işlemeleri bulunur.

1.1 Kütahya İli Doğum ve Sünnet Yatağı Hazırlama Geleneği

Germiyanoğulları Beyliğine ev sahipliği yapmış olan Kütahya ilinin Osmanlılar döneminde, adeta bir nakkaşhane olarak kullanılmasıyla birlikte ilin kültüründe ve yaşam tarzında Osmanlı saray kültürünün büyük etkisi olmuştur. Yemeklerde görülen saray etkisi, el sanatları alanında da kendisini göstermiştir. Konaklarda kadınlar ve erkekler tarafından çiniler desenlendirilmiştir; saray kıyafetleri, yatak örtüleri, yastıklar, ocak örtüleri, bohçalar gibi bir çok ürün tel kırma, Türk işi, sim sarma gibi nakış tekniklerıyle işlenerek süslenmiştir. Osmanlılar döneminde şehzade yatağı olarak kullanılan ve günümüzde doğum ve sünnet yatağı olarak varlığını sürdüren yatak kültürü de saray kültürü etkisi altında kalınarak günümüze taşınmıştır (Gül, 2018).

Doğum ve sünnet yatağı geleneği Kütahya merkezinde yaşayan varlıklı aileler tarafından zenginlik ve güç sembolü olarak kullanıldığı için, sadece Kütahya il merkezinde yaygınlaşmıştır. Sünnet ve doğum yatağı süslemelerinde kullanılan nakışlar ve el işlemeleri ailenin zenginliğini, ihtişamını temsil eden, aileye özgü bir simge niteliğinde olmuştur. Bu simge doğum ve sünnet yatağının göbek kısmına aileyi, soyu temsil eden bohçalar, iğne oyaları ile bunların üzerine takılan külte inci, beşibirlik altın, elmaslar veya ailenin imzasını taşıyan tuğra ile gösterilmiştir (Gül, 2018). Yataklarda mutlaka Kuran-ı Kerim, cevşenler, örtülerin, mendillerin ve yağlıkların köşelerine işlenmiş Allah ve peygamber efendimizin lafhsaları bulundurulmaktadır. Mendiller ve yağlıklardan çocuklara neşe vermek amacıyla hayvansal figürler yapılıp yine yatağın kenarlarına tutturulmaktadır. Kurbağa, yılan figürü şeklinde yatağa tutturulan bu figürler aynı zamanda çocuğu ve aileyi nazardan korumak için nazarlık amaçlı da kullanılmaktadır (Gül, 2018).

Yatağın şehzade yatağı olması sebebiyle, ihtişamlı görünümü için dört tarafına direkler konulmaktadır. Bu direklerin üzerleri ise, işlemeli çarşafların ve yatak örtülerinin boğum boğum yapılmasıyla elde edilen süslerle süslenmektedir. Bunun yanısıra iğne oyalı baş tülbentleri, onun üzerinde el dokuması ile dokunmuş, ucu iğne oyalı olan ipek çarşaflar üzerinde Türk işiyle işlenmiş karyola etekleri ve bunların da üzerine takılmış beşibirlik altınlar da yatağın olmazsa olmazlarını teşkil etmektedir. Yatağın ön yüzüne de ağır elbiselerin üzerine örtülen, Kütahya'da dane olarak isimlendirilen iğne oyalı tülbentlerden en az yirmişer adet olmak suretiyle yapılan süslemelerle yatağın daha ihtişamlı görünmesi sağlanılmaktadır. Yatağın üst kısmında yıldız motifiyle, gökyüzünü temsil eden "tavanlık" diye adlandırılan yapılmaktadır. Yatağın başucunun belli olması için kıbleye gelecek şekilde, bohçalar ile aynı desende işlenmiş ocaklıların üzerindeki ocak örtüleri de yatağın başucuna

yerleştirilir. Yatağın üzeri ise tamamen altın veya gümüş simle, simsarma tekniği işlenmiş yorgan ve yorgan örtüsü örtülmektedir (Gül, 2018). Doğum yatağında sabahlık giyen anne, sünnet düğününe özgü dikilen şalvar takımını giymektedir. Geçişte beş metreden, beli uçkurlu olarak dikilen şalvar takımları, dokuma ipek ve hareli olan özel kumaşlardan dikilmekte iken, günümüzde mübareke denilen hayırlama merasimi ile doğum ve sünnet mevlitlerinde anneler misafirlerini karşılarken genellikle Tefebaşı elbisesini giymeyi tercih etmektedir (Gül, 2018).

Fotoğraf 1. 1960'lı yıllara ait Sünnet Yatağı (Fotoğraf, Sezin Kara)

1.1.1 Doğum Yatağı Geleneği

Doğum soyun devamlılığını, ailenin kök salmasını temsil ettiği için toplumlar için oldukça önem verilen bir başlangıçtır. Doğum gelenekleri ait olduğu toplumun kültürel değerlerine göre kutlanmaktadır. Kütahya ilindeki doğum yatağı hazırlama geleneği, doğum sonrası gerçekleştirilen kutlama geleneğidir. Başlangıçta "lağusa yatağı" olarak isimlendirilen, daha sonra "doğum yatağı" ve günümüzde "doğu yatağı" olarak da isimlendirilmektedir.

Osmanlılar döneminde sadece erkek şehzadeler için hazırlanan doğum yatağı, Kütahya ilinde ilk doğan çocuklar için kız erkek ayrımı olmaksızın hazırlanmaktadır. İlk çocuğun doğum yatağında kız annesi torunu için önceden hazırladığı çeyizleri, yatağın hazırlandığı eve getirerek yakınlara ve akrabalara doğum yatağının hazırlandığını duyurulmaktadır. Böylelikle ailenin kutlama için hazır olduğunu, misafir kabul edebileceğini ilan edilmektedir. Yatak 40 gün boyunca serili kalır, gelen misafirlere loğusa şerbeti ikram edilmektedir. Doğan bebek kız ise fıstıklı lokum, erkek ise fındıklı lokum şerbetin yanında ikram edilir. Yatak hazırlamada kullanılan çeyizlikler annenin, ailenin ve yakın akrabaların sandığından

çıkarılan, Kütahya ilinin ağır işlemeleri diye adlandırılan sim sarma, tel kırma gibi renkli nakış işlemelerle süslü baş tülbentleri, uçkur, peşkir, bohçalar, bürümcük çarşaflar, nakışlı yatak ve karyola takımlarından oluşmaktadır. Yatağın arka ve baş yan duvarları ağır işlemeli kumaşlar ile kaplanmaktadır. Bu kumaş üzerine ortalanarak sim sırma işli bir bohça, hafif eğimler verilerek zemine iğneleyerek şekillendirilmektedir. Bu şekillendirme malzemenin çokluğuna, yapan kişinin becerisine bağlıdır. Genellikle uçları açık "S, göbek, kelebek, takke, çapa, baklava" şekilleri ile kompozisyonlar meydana getirilmektedir. Bu kompozisyonlar yatağın görkemini belirleyen merkez niteliğindedir ve haneyi temsil etmektedir. Yatağı ön, üst ve yan üst kısımları bir baş tülbendinin işli yerleri görünecek şekilde kapatılmaktadır veya renkli ipek krepler, iğne oyalı danelerin çapraz bükülmesi ile baklava biçimli kafes oluşturulmaktadır. Yatağın bir köşesine gelin tacından bulunan taç krep kumaşın içine sarımsak, çörekotu ve tuz konularak sıçan denilen nazarlık yapılıp ve asılmaktadır. Doğum sonrasında sabahlık giyen anne, sağlığına kavuştuktan sonra Tefebaşı denilen ağır elbisesini giyer ve "Mübareke" denilen hayırlama merasimine gelen misafirlerin tebriklerini kabul etmektedir.

Fotoğraf 2. Doğum yatağı

1.1.2 Sünnet Yatağı Geleneği

Kütahya ilinde erkek çocukları genellikle ilkokul çağında sünnet ettirilmektedir. Sünnet okulların tatil olduğu yaz döneminde yapılmaktadır. Sünnet olacak çocuklar için özel giysiler alınır, çocuk özenle giydirilip sünnete hazırlanır, sünnete genellikle büyükanne ve büyükbaba söz sahibidir. Onların arzusuna göre hazırlık yapılır, sünnet davetiyelerine onların da adı yazılmaktadır (Pala ve Erdoğdu 2007).

Sünnet yatağı hazırlanmasında ve süslenmesinde ağır işlemeli nakışlı kumaşlar, çarşaflar, yatak takımları, işlemeli gelin bohçaları, yastıklar gibi parçalar kullanılarak, dekoratif bir görsellik yaratılmaktadır. Yatak süslenmesinde kullanılan el nakışlı kumaşlar, ailenin çeyiz sandığında muhafaza edilen çeyizlik ürünlerden, yakın akrabalar ve çevrenin paylaşımı sonucu, birbirleriyle nakış ve renk uyumu olan diğer işlemeli ürünlerden oluşmaktadır. Sünnet yatağı hazırlanırken Kütahya iline özgü olan, geleneksel yatak süsleme modeli kullanılmaktadır. Sünnet yatağı, bir hükümdarın yatağı gibi özenli hazırlanmaktadır. Bir yatağı diğerinden farklı gösteren noktalar ise süslemede kullanılan el işlemelerindeki örnekler, renkler ve modellerdir. Günümüzde Kütahya ilinde sünnet yatağı hazırlama konusunda özel olarak çalışan kişiler olduğu gibi çeyiz mağazaları da yatak süsleme işi yapmaktadırlar.

Fotoğraf 3. Sünnet yatağı

Sünnet yatağının hazırlanmasında şu şekildeki bir sıralama uygulanmaktadır:

Öncelikle sünnet yatağının demirden olan iskeleti istenen yere kurulur. İskelet iki yan parça, bir tepe ve yatak olmak üzere beş parçadan oluşur. Üst parçaları birleştirildikten sonra yatak olacak sofa kısmının da iskelet içerisine yerleştirilmesinden sonra süsleme işlemine geçilir.

Fotoğraf 4. Yatağın iskelet kısmının hazırlanması

Yatağın süsleme aşaması ise iskeletin ölçülerine göre hazırlanan, zemin olarak iskelete bağlanacak olan işlemeli kumaşlarla süslenmesi işlemidir. Yatağın açıkta görünen bütün yüzeyi, Kütahya iline ait ağır işleme denilen ve düğünler için özel hazırlana işlemeli kumaşlarla kaplanır.

Fotoğraf 5. Yatağın hazırlanması

Yatağın süslenmesine tepe denen üst kısımdan başlanır. Sim sarma tekniğiyle işlenmiş kumaşlarla üst kısım kaplanır. Burada kullanılan kumaşlar genellikle bohça amaçlı işlenen kumaşlardır. Gelin bohçası hazırlanırken, işlenen bohçalar işlevsel amaçlı hazırlanır ve sünnet yatağı gibi özel günlerde veya yatak örtülerinde kullanılır.

Fotoğraf 6. Yatağın hazırlanması

Hazırlanan yatağın en gösterişli kısmı, odak noktası, yatağın sırt kısmıdır. Bu kısımda sim sırma tekniğiyle işlenmiş renkli kumaşın üzerine, el işlemeleriyle nakışlanmış kumaşlar "göbek" oluşturacak biçimde, baklava deseni şeklinde yüzeye yerleştirir. Baklava şeklini oluşturan işlemeler, suyolu şeklinde, bordür oluşturacak biçimde hazırlanır. Baklava şeklinin ortasına, "göbek" motifi oluşturacak bir işleme ve bu işlemenin kenarları da mendillerle çevrilerek bir çiçek motifi oluşturulur. Bu göbek ev halkını, haneyi temsil etmektedir. Baklava dilimi şeklindeki desenin kenarlarına ise, yine işlemeli nakışlarla yılan motifi şeklinde bir düzenleme yapılır. Yılan motifi, ölümsüzlüğü, birlikteliği sembolize eder.

Fotoğraf 7. Yatağın sırt kısmı

Baklava deseninin kenarlarına, nakışlı mendillerle fiyonk veya çiçek şeklinde düzenlemeler yapılarak yatağın sırt kısmındaki süslemeler tamamlanır. Bu çiçeklerin veya fiyonkların içine kimi zaman lavanta da yerleştirilir ve mutlaka görünür olan bir yüzeye nazarlık amaçlı, bir bezin veya tülbendin içine nazarlık amaçlı sarımsak, çörekotu ve tuz konularak asılır.

Fotoğraf 8. Yatağın sırt kısmı

Fotoğraf 9. Doğum ve sünnet yatağı örneği

Yatağın dört bir yanındaki çıtaların çevresi bürümcük çarşaflar veya benzeri kumaşlarla boğum boğum süslenir. Bu boğumlarda bulunan motifler de sim-sarma tekniğiyle işlenmiş ve genellikle boğum yapılırken motifi bölmemek için tek birimden oluşmaktadır.

Fotoğraf 10. Doğum ve sünnet yatağı örneği

Yatağın dört bir yanındaki çıtaların çevresi bürümcük çarşaflar veya benzeri kumaşlarla boğum boğum süslenir. Bu boğumlarda bulunan motifler de sim-sarma tekniğiyle işlenmiş ve genellikle boğum yapılırken motifi bölmemek için tek birimden oluşmaktadır.

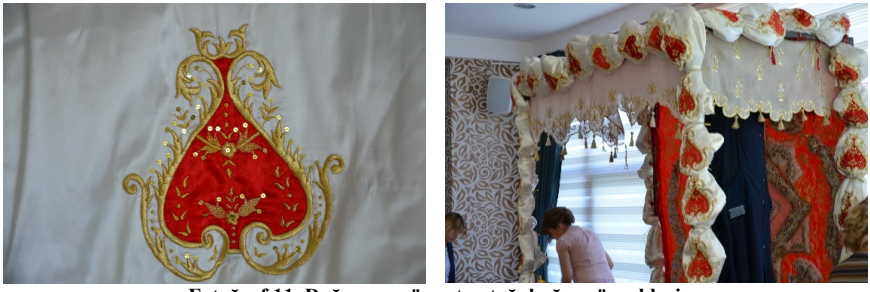

Fotoğraf 11. Doğum ve sünnet yatağı boğum örnekleri

Fotoğraf 12. Doğum ve sünnet yatağı boğum örnekleri

Yatağın boğum kısımlarından sonra, karyolanın etrafını kapatmak ve süslemek amaçlı nakış işlemeli çarşaflar takılır. Böylelikle yatağın ön yüzü ve yanları kapatılmış olur. Son olarak yatağın üzerine de yatak örtüsü serilerek yatak serme işlemi tamamlanmış olur.

Fotoğraf 13. Yatak kenarlarını kapatma ve Yatak örtüsü serme

Sünnet olan çocuğun annesi misafirleri Kütahya ili geleneksel ağır işlemeli kıyafetlerle karşılar ve misafirlerine ikramda bulunarak onları ağırlar.

Fotoğraf 14. Anne tarafından misafirlerin karşılanması

Serme işlemi tamamlanan yatağın üzerine, gelen misafirlerin takı takması için bir yastık konur. Buna halk arasında "mübareke" denir. Sünnet yatağı kırk gün boyunca komşuların ziyaretine açık tutulur.

Fotoğraf 15. Mübareke takma yastığı ve Mübareke yapılması

Fotoğraf 16. Sünnet ve Doğum Yatağı

İlde sünnet yatağının yanı sıra doğum yatağı geleneğinde de bulunmaktadır. Doğum yatağı, yeni doğmuş çocukların mübarekelenmesi için hazırlanır ve kırk gün kaldırılmaz. Doğumyatağı hazırlarken, sünnet yatağı ile aynı şekilde hazırlanır.

Sonuç

Doğum ve sünnet geleneği insan yaşamındaki önemli geçiş dönemlerini temsil etmektedir. Bu dönemlerde gerçekleştirilen ritüeller, geleneğin ait olduğu yöreye göre farklılıklar göstermektedir. Halk kültürünün yaşatılması sorununun var olduğu bir dönemde Kütahya ilinin kültürüne sahip çıkması, günümüzde de yaşatıyor olması son derece önemlidir. Halk kültürü açısından oldukça zengin olan Kütahya, geçmişle bağını koparmadan milli değerlerini yaşatmakta ve genç kuşaklara da tanıtarak geleceğe aktarmaktadır. Gelenekselleşerek günümüze kadar gelen doğum ve sünnet yatağı hazırlama geleneği Türk toplumu için doğum sonrası gerçekleştirilen kutlama ritüellerinin gereğidir ve aynı zamanda köklü bir kültürel etkinliktir. Toplumların günümüze kadar taşıdığı köklü kültürel geleneklerinin varlığını sürdürmek ve gelecek kuşaklara aktarması UNESCO tarafından somut olmayan kültürel mirasların korunması kapsamında güvence altına alınmıştır.

Kütahya ilinde doğum ve sünnet yatağının hazırlanmasında, el nakışıyla işlenmiş kumaşlar kullanılır. Bu kumaşlar çeyiz sandıklarından çıkarılan yatak örtüleri, pike takımları, nakışlı şalvarlar, çarşaflar, daneler, mendiller ve bohçalardır. Sünnet yapılacak ailenin çeyiz sandığından çıkan el işlemeleri yeterli olmadığında, yakın çevreden birbiriyle uyumlu olan işlemeler ödünç alınarak süslemeler yapılır. Bu da yöre içerisindeki dayanışmanın bir örneğidir. Kütahya ilinde ayrıca, yeni doğan kız ve erkek bebekler için de yatak süsleme geleneği vardır ve doğum yatağı olarak nitelendirilir. Doğum yatağı hazırlama geleneği ile Sünnet yatağı hazırlama geleneği aynı şekilde yapılır.Gelenek ve göreneklerini içeren halk kültürünü yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması çok önem taşımaktadır. Bu amaçla somut olmayan kültürel mirasın korunması için yapılan projeler, araştırmalar desteklenmeli ve ülkemizin yöre yöre envanteri ortaya konulmalıdır. Kamu ve özel kurumların bu konuda çalışmaları az da olsa bulunmaktadır. Bu çalışmaların Türkiye genelinde artırılması yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

Akayan, T. ve Aydın, M. (1983). Ertuğrul Gazi'den Bugüne Söğüt. İstanbul: Yenilik Basımevi.

Artun, E. (2000) Halk Kültürü ve Folklorun Türk Kültüründeki Yerine Kültürel Değişim ve Gelişim Açısından Bakış. Adana: Epsilon Ofset, Adana Halk Kültürü Araştırmaları 1.

Atakan, Ş. Kütahya'nın Başka Yerde Duyamayacağınız Gelenek ve Adetleri (17 Mart 2017). 12.12.2017. < www.http://.com>

Artun, E. (2005). Halk Kültüründe Değişimin Topluma Etkisi ve Sonuçları. İstanbul: Halk Kültüründe Değişim Uluslar arası Sempozyumu Bildirileri, Motif Vakfı Yay..

Başal, H A. (2006). Türkiye'de Doğum Öncesi, Doğum ve Doğum Sonrası Çocuk Gelişimi ve Eğitimine İlişkin Gelenek, Görenek ve İnançlar. Eğitim Fakültesi Dergisi XIX (1), 45-70.

Demir, Ö. ve Bakar, N.(2014). Silifke Yörüklerinde Doğum, Evlenme ve Ölüm Gelenekleri Üzerine Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi 35,111-133.

Ekici, M.(2000). Halk, Halkbilimi ve Halk Bilgisi Üzerine Bir Deneme. Milli Folklor, 45 1-8.

Er, B. ve Hünerel S. Z. (2012). Bir İletişim Aracı Olarak El Sanatları, Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi 1/1, 169-177.

-, (2017). Türkiye'de Yaşayan İnsan Hazineleri ve Kaybolmaya Yüz Tutmuş El Sanatları. I. Uluslararası Sanat Tasarım ve Moda Kongresi/ Sanat Etkinlikleri Sempozyum Bildirileri, Gaziantep: IKSAD Yayınları. s. 236-243.

Erden, A. (1998). Anadolu Giysi Kültürü, Ankara: Duman Ofset.

Evcin, E. (2013). Türk Halk Kültürü Araştırmaları İçin Önemli Bir Kaynak: Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi. Millî Folklor, 100:225-248.

Günhan, A. (2009). Kütahya ve Yöresi Folklorundan Damlalar, Kütahya.

Hünerel S. Z. ve Er, B. (2012). Halk Kültürünün Tanıtılmasında El Sanatlarının Yeri ve Önemi, Batman Üniversitesi Yaşambilimleri Dergisi, 1/1: 179-190.

Kırımlı, Y. (2010) Yetişkin Olmaya İlk Adım, Sünnet. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi, 24: 19-35.

SOKÜMKTB: (2003) Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Temel Belgeler. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Oğuz, Ö. (2009). Somut Olmayan Kültürel Miras ve Kültürel İfade Çeşitliliği, Millî Folklor, 82:6-12.

Özker, M. (1997). Kütahya Geleneksel Düğün Giysileri ve El İşlemeleri. Ankara.

Pala, C. ve Erdoğdu, E. (2007). Doğası Tarihi ve Folkloruyla Simav, İzmir.

Tanyıldızı, E. (2015) Elazığ Halk Kültüründe Doğum Âdetleri. Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10/12:1067-1084.

Yıldırım, E. (2011). Tunceli Alevilerinde Sünnet ve Kirvelik Geleneği Uygulamaları. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 16/2, 83-99.

Sözlü Görüşmeler:

Gül, C. "Kütahya doğum ve sünnet yatağı geleneği üzerine sözlü görüşme". Söyleşiyi Yapan: Birnaz ER, Kütahya: 2018.

Tabakoğlu, H. "Kütahya doğum ve sünnet yatağı geleneği üzerine sözlü görüşme". Söyleşiyi Yapan: Birnaz ER, Kütahya: 2017.

Yıldız, B. "Kütahya doğum ve sünnet yatağı geleneği üzerine sözlü görüşme" . Söyleşiyi Yapan: Birnaz ER, Kütahya: 2018.

Kütahya Olgunlaşma Enstitüsü (Hatice Gören). "Kütahya doğum ve sünnet yatağı geleneği üzerine sözlü görüşme" . Söyleşiyi Yapan: Birnaz ER, Kütahya: 2018.